

Kohlberg'e Göre Ahlak Gelişimi

Kohlberg ahlak gelişiminin gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek sonrası olmak üzere üç düzey içinde gerçekleştiğini ne sürmektedir. Her düzey kendi içinde iki ayrı aşamada gerçekleşmektedir. Ahlak gelişiminin aşamaları hiyerarşik bir düzen içinde oluşmaktadır. Aşamaların her biri kendisinden önce ve sonra gelenlerden izler taşımaktadır. Aşamalardan herhangi birisini atlayarak daha üstteki basamaklara ulaşmak söz konusu değildir.

KOHLBERG'İN AHLAKİ GELİŞİM EVRELERİ

GELENEKÖNCESİ DÖNEM

1.Evre: İTAAT VE CEZA

Cezadan kaçmak için boyun eğme, ceza ve ödül ahlakı

2.Evre: ARAÇSAL AMAÇ/SAF ÇIKARCI EĞİLİM

Bireysel fayda, çıkarların karşılıklılığına dayanan ilişki-haz ve çıkar

GELENEKSEL DÖNEM

3.Evre: İYİ ÇOCUK OLMA EĞİLİMİ/KİŞİLER ARASI UYUM

Diğer bireylerin sosyal kabulünü elde etme-onay alma

4.Evre: YASA VE DÜZEN EĞİLİMİ

Sosyal düzene, yasaya ve kurala uyma-kural ve düzen

GELENEKSONRASI DÖNEM

5.Evre: SOSYAL SÖZLEŞMELERE UYMA

Bireyler arasında sosyal mutabakat- sosyal sözleşme

6.Evre: EVRENSEL AHLAK İLKELERİ

Çok az bireyde görülen evrensel ahlaki ilkelere bağlılık-evrensel etik

Kohlberg'e Göre Ahlak Gelişiminin niteliksel özellikleri

- Gelişim evreleri adım adım birbirini izlemektedir.
- Gelişim herhangi bir evrede sona erebilmektedir.
- Yaş her zaman gelişim göstergesi değildir. Bazı gençler yetişkinlerden daha yüksek evrelere ulaşabilmektedir.
- Bilişsel gelişim ahlaki gelişim için gerekli ancak yeterli değildir.

Kohlberg'e Göre Ahlaki Gelişim Dönemleri

Gelenek  ncesi Dönem (4-9 yaş)

Bu dönemde önemli olan bireyin kendi gereksinimlerini doyrumasıdır. **Ben merkezci** düşünme biçimi bu dönemin temel özelliğidir. Birey bencil güdülerine doyum arar. “kuvvetli olan kazanır” düşüncesine sahiptir. Yani bu dönemde bireysel ihtiyaçlar ön planda olduğu için gelenekler pek fazla dikkate alınmaz. Dışa bağımlı dönemdir. Olaylar sonuçlarına göre değerlendirilir. Bu dönemde cezadan kaçınılır ve ödül getiren davranış iyidir, ceza verilen davranış suçtur. Bu dönemde bireyler ceza almayacaklarına inanırlarsa, konulmuş kural ve yasaları çiğnemekte sakınca görmezler.

1. Dönem: İtaat ve Ceza Eğilimi

Otoriteye mutlak uyum söz konusudur. Temel hedef **ceza görmemektir**. Kurallar neyi gerektiriyor, otorite neyi istiyorsa buna uygun davranmak gerekir. Davranışların doğruluğu veya yanlışlığı sonuçlarına göre değerlendirilir. Fiziksel sonuç önemlidir. Birey bu dönemde kurallara inandığı için değil cezadan kaçmak için kurallara uyar. Otorite yoksa yasak davranışı yapar.

Örneğin;

- Birey trafik polisi yoksa kırmızı ışıktaki geçmez.
- Öğrenci sınavda hoca yoksa kopya çeker.
- Birey cezalandırılmamak için vergi öder.

2. Dönem: Saf Çıkarıcı Eğilim/Araçsal Amaç

Bireysel ihtiyaçlar ve çıkarları karşılamak; buna ulaşmak için diğer bireylerin de çıkarlarını dikkate almaya dayanan düşünme biçimi görülür. Kurallara kişinin çıkarına hizmet ediyorsa ve ihtiyacını karşılıyorsa uyulur. Alış veriş adil olmalıdır. Birey diğerlerinden fazla ya da eksik verip almamalı, oran aynı olmalıdır. İhtiyacı karşılayan veya ödül getiren davranışlar doğrudur. **Ödüle ulaşmak için kurallara uyar.** **Çıkarıcılık** egemendir. Karşılıklı ilişkilerde sürekli kendini düşünür ve karşılıklı çıkarıcılık söz konusudur.

Örneğin;

- Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez.
- Göze göz, dişe diş
- Devlet bana iş vermiyorsa ben de askere gitmem.
- Polis beni koruyorsa vergi veririm.
- Benim yerime nöbet tutarsa ben de onun yerine nöbet tutarım.
- Beni sevdiği için ben de onu seviyorum.
- Bana forma aldığı için onun tuttuğu takımı tutuyorum.
- Bana tek taş aldığı için onu terk etmiyorum

Geleneksel Dönem (10-15 yaş)

Bu dönemde toplumsal beklentiler ve geleneksel kurallar belirleyicidir. Başka kişilerin, grupların görüşleri ve gereksinimleri dikkate alınır. Seçilen referans grubunun doğruları çocuk için de doğrudur. Otoritenin kuralları ve yargıları içselleştirilir; ancak sorgulanmaz. **Empatik** düşünce gelişir.

Sosyal düzenin korunması ve desteklenmesi, kurum ve gruplarla özdeşleşmek önemlidir. Çocuk için ailesinin, grubunun ve ulusunun beklentileri her şeyden daha önemlidir.

3. Dönem: İyi Çocuk Olma Eğilimi

Bu dönemdeki temel güdü “ grup tarafından kabul edilmektedir.” Kurallara uyma ve iyi insan olma altın kuraldır. Birey kendisinden beklenen roller doğrultusunda iyi insan olmalıdır. Diğer bireylerin duygularını anlamalı ve onlarla iyi geçinmelidir.

Çevresinden onay almak ister ve takdir edilmek ister.

Örneğin;

- Babası görsün diye camiye gitme
- İyi vatandaş vergi vermeli ve askere gitmelidir.

4. Dönem: Kanun ve Düzen Eğilimi

Temel güdü toplumsal düzeni korumaktır. Onurunu korumak ve sorumluluk almak bu evrede daha fazla önem taşır. Sosyal sistemi sürdürme ve vicdan evresidir. Kurallar varsa herkes uymak zorundadır.

Örneğin;

- Bir babanın oğlunun yaptığı hırsızlığı polise ihbar etmesi.
- “Şeriatın kestiği parmak acımaz” düşüncesi

NOT:

Kanun ve düzen eğilimindeki bir birey kanuna, düzene veya geleneğe isteyerek uymaktadır, yani içselleştirmiştir. Ancak itaat ve ceza evresindeki bir birey de zaman zaman, kanuna, düzene veya geleneğe uymaktadır. Fakat itaat ve ceza evresindeki birey uyma davranışını, kanunu, düzeni veya geleneği benimsediği için değil cezadan korktuğu, kaçtığı için yapmaktadır.

Gelenek Sonrası Dönem (10-15 yaş)

İnsan haklarının gözetlendiği ve evrensel değerlerin benimsendiği dönemdir. Kişi toplumu aşmış üst düzey bir kişiliğe sahip olmuştur. Bu düzeye toplumun az bir kesimi ulaşır. Kişisel seçimler, bireyin belirlediği ilkeler temelinde, bireysel yargılara göre yapılır. Göreceli düşünme görülür.

5. Dönem: Sosyal Anlaşmalara ve Yasalara Uyma Eğilimi

Bu dönemde bireysel farklılıklar gözetilir ve doğal karşılanır. Yasalara üzerinde çoğunluğun anlaştığı toplumsal bir anlaşma olduğu için uymak gerekir. Kurallar toplum yararına demokratik yollarla değiştirilebilir.

Örneğin;

- Kimse başka birinin özel eşyasını izin almadan alamaz.
- Bir kişi konuşurken sözü kesilmez.

6. Dönem: Evrensel Ahlak İlkesi

Bu dönemde birey tüm insanlar eşittir düşüncesine sahiptir. İnsanlar cinsiyeti, ırkı, dini ne olursa olsun eşittir. Bireyler kendi ahlaki ilkelerini bağımsız olarak kazanırlar. Bu dönemde insan hakları ve evrensel kurallar temel ölçüttür. Hak, adalet, özgürlük kavramları çerçevesinde doğru ve yanlışları birey belirler. Kohlberg'e göre peygamberler bu düzeydedir.

Örneğin;

Bireyin “ilk yardım kursuna gideceğim; çünkü öğreneceklerim sayesinde bir insanın yaşama şansını artırabilirim.”

KOHLBERG'İN AHLAKİ GELİŞİM EVRELERİ

GELENEK ÖNCESİ DÖNEM

1.Evre: İTAAT VE CEZA

Cezadan kaçmak için boyun eğme, ceza ve ödül ahlakı

2.Evre: ARAÇSAL AMAÇ/SAF ÇIKARCI EĞİLİM

Bireysel fayda, çıkarların karşılıklılığına dayanan ilişki-haz ve çıkar

GELENEKSEL DÖNEM

3.Evre: İYİ ÇOCUK OLMA EĞİLİMİ/KİŞİLER ARASI UYUM

Diğer bireylerin sosyal kabulünü elde etme-onay alma

4.Evre: YASA VE DÜZEN EĞİLİMİ

Sosyal düzene, yasaya ve kurala uyma-kural ve düzen

GELENEK SONRASI DÖNEM

5.Evre: SOSYAL SÖZLEŞMELERE UYMA

Bireyler arasında sosyal mutabakat- sosyal sözleşme

6.Evre: EVRENSEL AHLAK İLKELERİ

Çok az bireyde görülen evrensel ahlaki ilkelere bağlılık-evrensel etik